

3.

"VÉR HEIÐRUM MINNINGU ÓLAFS THORS -
OG BIÐJUM GUÐ AÐ BLESSA ÍSLAND"

Sannleikurinn mun gera yður frjálsa.

Þannig talar Drottinn til vor. Sá sem berst fyrir rétti og sannleika er frjáls. Hann getur borið höfuðið hátt.

Guð styrki hvern frækinn og frjálsan mann,
sem fræmför sannasta þekkir,
sem landslýðinn bætir og berst fyrir hann,
unz bresta þeir síðustu hlekkir.

Frjáls maður sannleikans megin. Að þessu ber að keppa, og þá kallar sannfærður maður á aðra, og sameiginlega er þá hlustað, er sagt er: "Allt sem er satt, allt sem er sómasamlegt, allt sem er rétt, allt sem er hreint, allt sem er elskuvert, allt sem er gott að spurnar, hvað sem er dyggð, og hvað sem er lofsvert, hugfestið það."

Á þetta hlustaði Ólafur Thors fyrrum forsætisráðherra. Frjáls í hug og hjarta skipaði hann sér undir merki hins sanna og rétta, og kostaði kapps um að vera hlýðinn því orði er segir: "Ástundið sannleikann í kærleika."

Þessu hlýddi Ólafur Thors. ☺

Hann sá þetta snemma fyrir sér. Hvar? Heima hjá elskandi foreldrum.

Vér þekkjum sögu Ólafs, og þurfum ekki að spyrja: Hvaðan ertu eða hvar hefir þú verið? En þó er það gagnlegt og var Ólafi ljúft að kannast við, hvaðan hann var kominn, og hvar þetta var fyrir honum brýnt að eiga góða samvisku og örugga sannfæring. Ólafur mundi vel og með þakklátu hjarta foreldranna, sem vöktu í kærleika yfir barnahópnum, og fögur er minningin um hin mætu hjón Thor Jensen og Margrétu Þorbjörgu, sem til hárrar elli lifðu í friðsælu tilhugalífi. Ólafur sá alltaf hamslausan viljakraft föður síns og horfði úm leið á hið trausta bjarg, þar sem móðir hans var. Sjálfur segir Ólafur: "Guð var góður og mikillm úr því hann var betri og traustari en mamma."

Gott var að vera hjá foreldrum í gleði og farsæld, í fátækt og friði, í baráttu og hugrekki, í auðlegð og hátíðabirtu og ávallt í kærleika.

Þessar eru minningarnar, sem tala sitt þelga mál. Heima var grundvöllurinn lagður. Í þessu andrúmslofti heilsaði Ólafur börnsku og æsku.

Nú hófst starfið. Beita skyldi kröftum vel. Með dugnaði og vitnisburði góðrar samvisku gekk hann að loknu námi að framkvæmdastjórástörfum. En snemma beindist hugur hans að alþjóðamálu, og ungur var hann er stjórn málin heiluðu hug hans.

Hann sá, hve bjart var yfir Íslandi, og hve indælt að mega starfa umvafinn birtu ættjarðarástar, hve eftirsóknarvert að fá að vera meðal þeirra sem vilja dáð drýggja landinu til heilla.

Draumurinn réttist.

Það byrjaði sem blærinn,
er bylgjum slær á rein,
en brýzt nú fram sem stormur,
svo hriktir í grein.

Er stundir liðu fram kom það skýrt í ljós að það átta ekki vel við skapgerð Ólafs að vera í logninu. Vér þekkjum vel þessi orð:

"Stríð er starf vort í stundarheimi, berjumst því og búumst við betri dögum".

Ég sé starf Ólafs í ljósi þessara orða. Kyrrstaðan hentaði honum ekki. Áfram skyldi halda, stig af stigi. Horft var á næstu hæð, tindinum var náð. En þá var önnur hæð fram undan, og þangað skyldi einnig ná. Hugrakkur horfði hann fram á veginn og vildi af heilum hug keppa að markinu. Fljótt kom það í ljós, að hann var vel til foringja fallinn, enda varð hann hinn athafnamikli vökumaður þjóðarinnar. Þegar ég hugsa um starf hans, eldmóð og áhuga, eru þessi orð í huga mínum:

"Sízt vil ég tala um svefn við þig".

Hér var sá foringi, er starfaði í anda þessarar áminningar:

"Verið ekki hálfvolgir í áhuganum; verið brennandi í andanum".

Hér átti hálfvelgjan ekki heima. Hann lét sér ekki nægja hið hálf, hann kaus sér og öðrum hið heila og ákveðna. Dagur var á lofti ognú reið á að nota daginn vel, og því talaði hann vekjandi hvatningarorð til þjóðarinnar, til hinnar uppvaxandi kynslóðar. Sjálfur var hann glaðvakandi og taldi sér það hlega skyldu sína ða vekja aðra. Vaknið af dvala, því kalli fylgir heilög alvara.

Sjálfsgagt var að beita með drengskap vopnum til sóknar og varnar, og kveinka sér ekki, þó að blikaði á vopn úr annarri átt.

Sá, sem er í fylkingarbrjósti, má ekki æðrast, þó að búast megi við bardaga.

Sá sem stýrir skipinu, má ekki missa kjarkinn, þó að öldurnar ýfist. Postulinn segir:

"Svo er um lúðurinn; geggi hann óskilmerkileg hljóð, hver býr sig þá til bardaga?"

a

Ólafur Thors stóð á stjórnvallinum og frá honum barst ekki óskilmerkilegt hljóð. Hann kallaði á aðra með krafti sannfæringar.

Þess vegna tala bæði fylgjendur hans og andstæðingar um hinn glæsilega stjórnálamann, sem um 40 ára skeið hefir átt sæti á löggjafarþingi þjóðarinnar, verið forsætisráðherra í 5 ríkisstjórnunum, og auk þess ráðherra í ýmsum ráðuneytum og gegnt mörgum virðingarstöðum. Ávallt var sjálfsgagt að hlust a og hlýða er foringinn kallaði.

Hvað segja nú vinir hans og flokksbræður, og hvað segja vinir hans sem kusu aðrar leiðir en hann. Hvað segja kjósendur um nærfellt 40 ára starfhans? Hvað segir stjórnarandstaðan?

Það er talað um góðan dreng, er bar hreinan skjöld.

Frá þritugsaldri og fram yfir sjötugt í sífelldu stjórnárama starfi. Hve oft hefur hann gengið inn í Alþingishúsið, hve margar ræður flutt frá því hann byrjaði starf sitt á Alþingi og til 10. október á liðnu hausti, er hann stýrði fundi sem aldursforseti og síðasta ræða hans var helguð minningu forsetafrúr landsins.

Það er í Nýja testamentinu sagt um hundraðshöfðingja einn:

"Hann elskar þjóð vora".

Ég segi: Ólafur Thors elskaði þjóð vora. Honum var eðlilegt að segja: Upp, upp, þú Íslands þjóð með eldheitt hjartablóð.

Hjá Ólafi fór saman máttur og mildi. Hann hlustaði er sagt var:

"Vakið, verið karlmannlegir, verið styrkir",

En hann gleymdi aldrei viðbótinni:

"Allt hjá yður sé í kærleika gjört"

Hann átti ríka skapfestu en um leið viðkvæmt hjartalag og var sannur óg heill í vináttu og tryggð. Það er engin vandi að muna hið bláa bros hans. Hið leiftrandi andlit hans gleymist ekki.

Í heilagri ritningu segir svo:

"Að foringjar veitðu forystu fyrir það lofið Drottin."

Þetta gerum vér nú í dag.

Það vita allir um störf Ólafs og það vissu allir hvar hann átti heima.

Í sálminum sem sunginn verður segir svo:

"Í sannleikanu

"Í sannleik hvar sem sólin skín er sjálfur Guð að leita þín."

Hvar skein sólin?

Heima hjá Ólafi og Ingibjörgu. Þar veittist þeim báðum og börnum þeirra ~~hinn~~ sama blessun 3. ~~desember~~ 1915 var sá dagur er Drottinn gaf þeim. Á þeim degi brúðkaupsdeginum, veittist þeim sú gjöf, sem blessunin hefur fylgt um nærfellt hálftrar aldar skeið. Samhuga með einni sál hafa þau átt sólskinsblettinn í heiði, fagnað var fögrum sólarstundum, og byrðarnar voru bornar sameiginlega og ávallt lagði birtu af tendruðum ljósum kærleikans. Játningin átti heima í helgidómi hjartans: "Gott er okkur hér að vera." Hvar voru ljósin bjartari? Hvar var brosið mildara? Heima var bezt.

Það vissi Ólafur og fann að góð kona er gjöf frá Drottni. Til þeirra beggja náði blessunin, og sameiginlega var í kærleika vakað yfir börnunum, og nú er minningin blessuð um elskulegan eiginmann, hjartkæran föður, tengdaföður og afa. Systkini Ólafs muna þá tíð, er ársól lífsins brann þeim héit á vanga, og frá þeim heimilum þeirra hér og í fjarlægð berast hugheilar þakkarkveðjur frá hñnum fjölmörgu heimilisvinum, tengdafólki og frændum,

Ég talaði ummátt og mildi. Hér var mildin hið sterka afl. Hér tóku foreldrar á móti gleðinni og sorginni. Þegar þau urðu að kveðja elskaðan drenginn var sungið "Áhendur fel þú honum" og "Ó þá náð að eiga Jesúm, einkavin í hverri þraut." Það fer vel á því að þeir sálmar eru sungnir í dag. Það er samkvæmt hugarfari Ólafs, og áreiðanæga að vilja hans, að bætt er við hýjárssálminum, þar sem beðið er fyrir landi og þjóð.

Ólafur var þegar í bernsku og æsku aðalegra áhrifa
aðnjótandi, og ævi alla var hann auðmjúkur fyrir Guði
sínnum, og treysti Drottni, sem heyrir jafnt stormsins
hörpuslátt og barnsins andardrátt.

Af alhug bið ég frú Ingibjörgu og Ollum ástvinum
blessunar Guðs. Frá húsi Drottins blessa ég kæra vini.
Míningunum svara ég og segi: Miskunnsemd Guðs má ei
gleyma.

Ég veit, að það er vilji Ólafs, að er vér kveðjum hann hér
í húsi Drottins nú í ársbyrjun, þá biðjum vér fyrir landi
og þjóð, og látum bæn vora stjórnast af orðum sálmsins:

Í hendi Guðs er hver ein tíð,
í hendi Guðs er allt vort stríð,
hið minnsta happ, hið mesta fár,
hið mikla djúp, hið litla tár.

Í almáttugri hendi hans,
er hagur þessa kalda lands,
vor vagga, braut, vor byggð og gröf,
þótt búum við hin yztu höf.

Ég bið Guð að blessa þá, sem landinu stjórna, ég bið þess
að blessun og kraftar megi veitast þeim, sem eiga að ráða
fram úr erfiðum vandamálum þjóð vorri til heilla.

Það er í anda Ólafs, að vér árnunum Alþingi blessunar, að
þar megi sigurbjört sólin lýsa fulltrúum þjóðarinnar á
sannleiks og réttlætisvegi.

Látum líf vort og starf mótast af þessu orði:

"Sannleikurinn mun gjöra yður frjálsa."

Þessi stund skal vera hátíð þakklætis og heitstrengingar.
Hvetjandi orð skulu ná til vakandi og vaknandi þjóðar.

Sú þjóð, sem veit sitt hlutverk,
er helgast afl um heim,
eins hátt sem lágt má falla
fyrir kraftinum þeim.

Áfram með dug og dáð. Nú er ratljóst. Heislum birtunni,
fögnuðum hækandi sól, og gleðjumst yfir því, að bjart er
yfir landi voru, og biðjum þess, að Ísland þekki ávallt
sinn vitjunartíma.

Hlýðum er til vor er kallað:

Fram, Íslands frjálsu menn,
fram, fram! og allir í senn.
Tvennt skal fylgjast að í dag

Vér heiðrum minningu Ólafs Thors og biðjum Guð að blessa
Ísland.

Guð gefi oss öllum gleðilegt ár.

Útfararræða, séra Bjarna Jónssonar, vígslubiskups í
Dómkirkjunni í Reykjavík, 5. janúar 1965.

(mbl. 6. janúar 1965).